מפניני הפרשה - מאמר

אהבת אחים

"כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלוקיכם מכל שבטיכם לשום את שמו שם, לשכנו תדרשו ובאת שמה" (פרק יב' ה').

באיזה מקום בחר ה' לשום את שמו, ומדוע דווקא בו בחר ה'? התשובה ידועה: המקום הוא הר הבית שעליו נבנה המקדש. המקום נבחר לכך מראש מקדם. שם הקריבו אדם הראשון הבל ונח, שם נעקד יצחק אבינו, והקריב אברהם אבינו את האייל.

אבל בספר "מעשה ניסים" מצאנו סיבה נוספת, ממנה צריך ללמוד לקח כל אחד ואחד. המקום עליו נבנה בית המקדש, היה שדה נחלתו של איכר אחד. בפטירתו, הייתה השדה לנחלתם של שני בניו. לאחד משפחה גדולה אישה וילדים, והשני היה עדיין רווק.

התגוררו האחים בבית אביהם בשלום ובשלווה, ועיבדו יחדיו את חלקת השדה. חרשו וזרעו, השקו ועדרו בזיעת אפם, וקצרו ברינה. אילמו אלומות, עמרו עומרים, חבטו את השבלים ועשו שתי ערימות גורן, שוות בגודלן. ושבו כל אחד אל ביתו שמחים בעמלם.

בלילה, נדדה שנתו של האח הרווק. וחשב: **"אין זה הוגן. אני רווק, והוצאותיי מועטות. אוכל אני מן היד אל הפה ומתכסה באשר אמצא. לא כן אחי יקירי, יש לו אשה וילדים וחייב הוא לפרנסם, בכבוד. וכיצד אקח לעצמי חצי מן היבול? לא, אין זה הוגן!"** מיד קם ממיטתו. ובאישון לילה, התגנב לשדה, נטל אלומות מגורנו והעבירן לגורן אחיו.

אותה עת, נדדה שנת אחיו. אמר לאשתו: **"אין זה הוגן! אני, אושרי רב הוא! חנני ה' באשת חייל ובבנים ובבנות כשתילי זיתים. ואחי רווק הוא, חייו משמומים. וחייב הוא לחסוך כסף לנדוניה, ליתן דמי מוהר. אין זה הוגן שנתחלק חלק כחלק. בואי עימי, ונעביר מחלקינו לחלקו"**. ומיד עשו כן, קמו והלכו לשדה, ונשאו אלומות מגורנם לגרונו.

בבוקר כשהלכו לשדה, התפלאו לראות: שתי הערימות שוות כביום אתמול! השתאו ולא אמרו מאומה. כל אחד החליט לתקן את המעוות בלילה הבא. קמו בלילה, ונשאו אלומות מכאן לשם, ומשם לכאן. ובבוקר - היו הגרנות שווים! החליטו כל אחד לחוד להקור בדבר. הסתתרו בגורן, ולא ארע דבר. החליטו לשאת את האלומות - הגיחו ממחבואם, ופגשו זה בזה באמצע הדרך...השליכו את האלומות מכתפיהם וחיבקו איש את אחיו. אמרו: **"אכן, נודע הדבר!"** והודה כל אחד מהם לבורא עולם אשר חננם באח כה טוב, אח כה נפלא!

וקב"ה משמים השקיף, ובחר באותו מקום אשר חשבו בו האחים על טובת אחיהם. במקום זה בחר להשרות את שכינתו, במקום זה בחר לבנות את ביתו! "ואהבת לרעך כמוך - אני ה'!" במקום בו שוררת אחוות אחים, שוכנת השכינה! נפלא הסיפור. באהבת אחים, נבנה בית המקדש.

בשנאת אחים, חרב. ובמהרה יבנה, בתוספת אהבה ואחווה! אבל בתי מקדש רבים יש. כל בית כנסת ובית מדרש הוא בית מקדש מעט. והשכינה תשרה בו - כמידת האחווה שבין מתפלליו! וכל בית בישראל, מעון הוא לשכינה: "איש ואשה זכו - שכינה בניהם. לא זכו - אש אוכלתן" כאש שהחריבה את בית המקדש. ואיך יזכו? שכל אחד יחשוב על טובת השני, כך ירוויחו שניהם וישרו שכינה במעונם!

בין אדם לחבירו

חרטה, וידוי וקבלה לעתיד יכולים להועיל בתשובה רק על עוונות שבין אדם למקום. על עוונות שבין אדם לחבירו מעבר לתשובה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד, לא תהיה לו כפרה כל עוד לא ביקש החוטא מחילה מחבירו.

לכן אדם שגרם נזק לחברו מעבר לתשובה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד, חייב הוא לפצות אותו על הנזק לרצותו ולבקש את מחילתו. דברים אלו מתייחסים ונכונים בעיקרון גם לאדם שדיבר על פלוני דבר שעלול להזיק לו, אולם רק אם כבר נגרם לחבירו נזק על ידי אותו דיבור.

שואל ומשיב

שאלה: כיצד ניתן לצרף שני בצקים יחד, כדי להתחייב בהפרשת חלה?

תשובה: בצקים או מאפים, שאין באחד מהם שיעור חלה, והצטרפו יחד לשיעור – חובה להפריש מהם חלה בברכה. בשתי דרכים נוצר הצירוף.

א. כאשר שני הבצקים נדבקו זה בזה בעת הלישה או האפייה, עד שאם יפרידום ינשכו זה את זה, היינו שייתלש מעט מהבצק או המאפה של זה לזה.

ב. כאשר הבצקים או המאפים מונחים בכלי אחד או בשקית אחת או כאשר הם מכוסים במפה – הם מצטרפים להיחשב לחם אחד, כמו שפסק מרן בשולחן ערוך יורה דעה הלכות חלה סימן שכה' סעיף א':

"שתי עיסות שאין בשום אחת כשיעור, אם נוגעות זו בזו עד שנדבקים מעט זו בזו, מצטרפים, אם הם ממין הראוי להצטרף...ואם אינם נדבקים, והם בכל אחד, הכל מצרפן ואפילו אחר שנאפה ונעשה פת...ויש מי שאומר שאם מכסה הפת במפה חשוב כמו כלי לצרפן".

אם הניחו את המאפים או הבצקים במקרר, במקפיא, בתנור או בארון שקבוע בקיר, יש ספק אם הם מצטרפים – ולכן יש להפריש מהם חלה בלא ברכה.

עפ"י פסיקת מרן שו"ע בסימן שכד' – יד' מי שאינו מעוניין לאפות לחם בשיעור החייב בחלה, אינו צריך לאפות יותר מכדי צורכו כדי לקיים את המצווה.

אבל למי שמתכוון לאפות שיעור החייב בחלה, אסור לחלקו לשניים כדי להיפטר מהמצווה.

אף שהמצווה כיום מדברי חכמים, והכהנים אינם יכולים לאכול את החלה מפני הטומאה, אסור להשתמט מהמצווה, כי על ידי קיומה אנו מתקשרים לרעיון שגנוז בה.

שתי עיסות או שני מאפים שיש בכל אחד מהם שיעור חלה, אפשר להפריש מאחד על חבירו כל עוד הם במקום אחד בבחינת 'מוקף' בדיעבד, אם הפריש שלא מהמוקף – יצא, וכן נוהגים לכתחילה כאשר שכחו להפריש חלה וכבר חילקו את המאפים לאנשים אחרים, שמפרישים חלה ממאפה אחד על מאפים שבמקום אחר.

מפניני הפרשה - רעיון

במה תלויה הברכה או הקללה

"ראה אנוכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה" (פרק יא' – כו') מפרש רש"י שהכוונה היא לברכות שנאמרו על הר גריזים והקללות שנאמרו על הר עיבל. אומנם לפי פשט הפסוקים בהמשך הפרשה נראה שהברכה ניתנת אם שומעים למצוות ה' והקללה אם חלילה לא שומעים אל מצוות ה'.

אולם יש להדגיש ששמירת התורה כאוסף הוראות טכני אינה בהכרח ערובה לברכה, כפי שלמדים מדברי הנביא הושע: **"כי ישרים דרכי ה', צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם"** (הושע יד') – כלומר אפילו שמדובר באותם דרכים - דרכי ה' - דרכים אלו טובות לצדיקים ורעות לרשעים.

אם כן גם בפרשתנו - ראה אנוכי נותן לפניכם היום – את התורה, אעפ"י שמדובר בתורה אחת, הרי בתורה זו טמונים כוחות אלוקיים, סוד הברכה וסוד הקללה, תוצאות השימוש בכוחות אלו תלוי איך ובאיזו דרך משתמשים בהם.

אם מקיימים את התורה כאוסף הוראות, בלי רגש, בלי אהבת הבריות, בלי הענקה לבבית לאחינו בית ישראל הזקוקים לעזרה וחסד, אין בטחון ששמירת התורה באופן זה תביא ברכה, ואולי להיפך.

מסר זה מודגש בדברי הנביאים כגון דברי הנביא ישעיה בחזון ישעיה: **"לא תוסיפו הביא מנחת שוא קטרת תועבה היא לי חודש ושבת...חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי לטרח נלאיתי נשא...למדו היטב דירשו משפט אשרו חמוץ, שיפטו יתום וריבו אלמנה"**. ראיה נוספת לכך שאומנם התורה היא אחת, אבל יכולה היא להביא לתוצאות הפוכות זו מזו בהתאם לדרך קיום התורה. אפשר להביא ממסכת קידושין ל: **"ושמתם את דברי אלה"** – זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו סם המוות.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

החייל לביא בן אורית ג'הסי ע"ה הי"ד שלום בן שלום כתריאל ע"ה

ויקטור בן שרינה תמאם ע"ה יעקב (קובי) מאיר בן פאני אמיר ע"ה

יעקב חיים בן שינה מנוחה ז"ל משיח יעקב בן יוסף חיים ז"ל

ראובן בן מינה יונתי ז"ל יעקב בן יפת תואר באייבצ'יוב ז"ל

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

ר' ויקטור חנן בן אלפרד ז"ל

רחל בת סוליקא דנינו ע"ה רבקה בת ג'ונג'ון תפילין ע"ה

דינה לוי בת פרחה ז"ל סימונה בת מרסדס אלמליח ז"ל

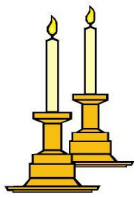
ג'וליט בת נינט ע"ה מרסדס אוריה עמר ע"ה והי"ד בת רחל הי"ו

בס"ד כו' לחודש מנחם אב ה'תשפ"ד
שנה שלושים גליון מספר 48
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת ראה
שבת מברכין
מפטירים
"עניה סוערה לא נחמה"
(ישעיהו נד' - יא')

חשמונאים (שעון קיץ)

כניסת השבת: 18:48
יציאת השבת: 19:50
זמן רבנו תם: 20:09

ריבוע בתי התפילין עפ"י פסיקת מרן בש"ע ובפוסקים האחרונים

ריבוע התפילין

מקור בתלמוד

הסוגיא בתלמוד במסכת מנחות דף לה. קובעת שכהלכה למשה מסיני מלמדת לגבי בתי התפילין, שהבתים והתפרים צריכים להיות בצורת ריבוע, ואפילו אם הבתים עגולים קצת (כמו עגיל וכטבעת) – התפילין פסולות. לעומת זאת, הברייתא שהובאה בגמרא עוסקת בעניין סכנה במקרה שאדם עשה את התפילין עגולות לגמרי כאגוז: "...**תנא: תפילין מרובעות - הלכה למשה מסיני. אמר רב פפא: בתפרן ובאלכסונן. לימא מסייע ליה: העושה תפילתו עגולה - סכנה ואין בה מצוה! אמר רב פפא: מתני' דעבידא כי אמגוזא** (כלומר עגול כמו אגוז).

מפרש רש"י: תפילתו עגולה: בית מושב תפילין עגול שאין להם בית מושב אלא כמין דופן ביצה: סכנה. שכשיכנס בפתח ויכה ראשו באיסקופה שלא יכנסו התפילין בראשו. ואין בה מצוה: דמרובעות הלכה למשה מסיני. כאמגוזא: שעור בית מושבם חדוד ביותר אבל עגול כעגיל וכטבעת אימא דכשירה שהרי יש להם בית מושב:

מפירוש רש"י עולה שהסכנה בבתי תפילין עגולים היא טכנית, כלומר יש חשש שמא האדם יקבל מכה בראש, וע"י המכה יכנסו התפילין בראשו.

תוספות

לעומת זאת התוספות במסכת מגילה דף כד: ד"ה סכנה ה'סכנה' בתפילין עגולות, קשורה לזה שאדם המניחם לא מקיים בזה את המצווה וממילא אינן מגינות עליו בשעת הסכנה:

פירש ר"ת: בשעת הסכנה יכול להסתכן בהן ולא תגין עליו המצוה ולא יעשה לו נס כמו לאלישע בעל הכנפים (שבת מט.).

פסיקת מרן להלכה בשו"ע

כך פסק הרמב"ם בהלכות תפילין פרק ג' הלכה ג' וכן פסקך להלכה מרן בשו"ע הלכות תפילין סימן לב' סעיף לט':

"**תפילין בין של ראש בין של יד, הלכה למשה מסיני שיהיו מרובעות בתפרן, ובאלכסונן, דהיינו שיהיו ריבוען מכוון ארכו כרחבו, כדי שיהיה להם אותו אלכסון שאחז"ל כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא, וצריך לרבע מקום מושבן וגם הבתים. הגה: אבל גובה הבתים אין לחקפיד אם הוא יותר מרחבן וארכן...**".

סיכום: תפילין בין של יד בין של ראש, הלכה למשה מסיני שיהיו מרובעות, כלומר גם צלעות הבתים וגם האלכסונים שלהם שווים. וצריך לרבע מקום מושבן וגם הבתים.

נתקלקל ריבוען

הבית יוסף בסימן לב' מתייחס למצב בו התפילין היו מרובעות בתחילה ועם הזמן התקלקל הריבוע?

"**מצאתי בתשובה אשכנזית...אע"ג דגבי ציצית קיימא לן שאם ניתקו מחוטי הערב עד שלא נשאר כשיעור מן הקרן כשר דהיינו דוקא בציצית דכתיב ועשו להם ציצית כלומר בשעת עשייה דוקא קפיד קרא אבל תפילין מרובעות הלכה למשה מסיני וכל שעתא בעינן שיהיו מרובעות...**"

תשובה אשכנזית הכוונה למהר"ם מרוטנבורג סימן סח' ולפיה החובה לרבע את הבתים של התפילין אינו דין שחל רק בשעת העשייה, אלא דין בצורת התפילין, וממילא אם אינן מרובעות – הן פסולות.

פסיקת מרן להלכה בשו"ע

וכן פסק מרן להלכה בשו"ע סימן לב' בסעיף לט' בשם 'יש מי שאומר': "...**עשאם מרובעות ואחר זמן נתקלקל רבוען, יש מי שאומר שצריך לרבען הגה: ויעשה כל הארבע בתים בשוה שלא יהא אחד גדול מחבירו**".

משנה ברורה

המשנה ברורה בסימן לב' ס"ק קעט' מבאר מה פירוש: 'נתקלקל' ריבוען? **נתקלקל ריבוען - כגון שנתעקמו הבתים זה פונה למזרח וזה למערב או שנתקלקל חודי הבתים לגמרי עד שנעשה עגול או שנתקלקל התיתורא או התפירה עד שאבדו ריבוען.**

ערוך השולחן

בספר 'ערוך השולחן' סימן לב' סעיף עז' כתב: "**ומה נקרא קלקול הריבוע? נראה לי כגון שנתכווצו קצת באורך או ברוחב, או נחסר קצת וכדומה**". ובהמשך מביא את מה שכתב ה 'משנה ברורה' בעניין קלקול חודי הבתים, ודוחה זאת: ובהמשך מבאר עפ"י הרמב"ם הנ"ל שכתב:

"**ואלכסונן בריבוע עד שיהיה לחן ארבע זויות שוות**" (**ישרות**), **שהעיקר שיהיו הזוויות יהיו שוות. ואם כן אף אם חידוד הקצוות נתקלקלו מעט אין זה פוסל את התפילין.** ומוסיף: "...**עוד, דלא ניתנה תורה למלאכי השרת, וקלקול הזויות הוא בהכרח. ואמת כי יש סופרים מומחים גדולים באומנתם בבתים שלא יתקלקלו, אבל רובא דרובא אין ביכולתם לעשות כן. ועוד, שלוקחים בעד הבתים שלהם ממון הרבה שאין ביכולת כל אדם להשיגן, וסוף דבר ראיתי גם בהם שבמשך העת מתקלקלים מעט כי כן הוא בהכרח. ולכן אני אומר דחלילה לומר על זה שם פסול ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו...ואותם המחפשים חומרות יתירות אין דעת חכמים נוחה מהם**".

ילקוט יוסף

בספר 'ילקוט יוסף' סימן לב' לג' - דין תיקוני התפילין והרצועות כתב שאם ירד קצת החידוד מפינות הבתים, אין זה מעכב, אך טוב לרבעם.

סיכום

בתי תפילין שהיו מרובעים תחילה ונתקלקל ריבוען באופן כזה שצורתם הפכה מעין טרפז או מקבילית הרי הם פסולים. אבל אם חודי הבתים 'נעשו עגולים', כלומר הפינות נשחקו מעט וכבר אינן חדות לגמרי, ראוי לתקנם ולרבעם, אבל אינם פסולים ואפשר לברך עליהם, עד שיתקן אותם.

פינת העורך

"**כי יהיה בך אביון מאחד אחיך...**" (**פרק טו' ז'**) "אחד" מבטא חשיבות: "**אחד העם**" - המיוחד בעם - המלך. וכן "**את הכבש אחד...**" המיוחד שבעדרו. גם כאן מסביר ה"אור החיים" הקדוש זצ"ל: כשתפגוש בעני ואביון, אל תבזה לו בליבך. דע לך, שיתכן ומאחרי מסך העוני והדלות מסתתרת נפש יקרה ועדינה, פגיעה ורגישה. יתכן והוא "**אחד מאחיך**" - מהמיוחדים שבהם!

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לנעמה הללי ומרדכי בן אליהו הי"ו ולכל בני משפחותיהם לרגל הולדת בנם אברהם דוב נחמן הי"ו והכנסתו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה.

יהי רצון שתזכו לגדלו באושר, שמחה, נחת ובריאות שלימה לאהבת תורה ויראת שמים, וימצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לרונן ורוית קייפי הי"ו לרגל נישואיהם - לחם ולכל משפחותיהם הי"ו.

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיזכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

הברכה לפני ואחרי אכילת אורז – חלק ב'

הקדמה

אורז - האורז הוא סוג של תבואה הדומה לדגן, ונחשב לגידול השלישי בתפוצתו בעולם, אחרי תירס וחיטה. האורז משמש כמזון העיקרי עבור יותר ממחצית אוכלוסיית העולם. רבי יוחנן בן נורי וחכמים נחלקו בשאלה: האם אורז הוא מין דגן, כמובא במסכת ברכות דף לז. לדעת רבי יוחנן בן נורי אורז הוא מין דגן לכל עניין, ולדעת חכמים האורז אינו מין דגן. להלכה נפסק כדעת חכמים שאורז אינו מין דגן, לכל עניין – לקביעת הברכה על אכילתן, שאינו חמין בפסח ועוד.

פסיקת הרמב"ם

כן פסק הרמב"ם להלכה בהלכות ברכות פרק ג' הלכה י' שעל אכילת אורז מבושל או אפוי מברכים ברכה ראשונה "מזונות" וברכה אחרונה "נפשות", זאת בתנאי שאינו מעורב עם דבר אחר, אלא אורז לבדו.

"אורז שבישלו או שעשה ממנו פת בתחלה מברך עליו בורא מיני מזונות ולבסוף בורא נפשות ובלבד שלא יהא מעורב עם דבר אחר אלא אורז לבדו".

פסיקת הרא"ש

הרא"ש במסכת ברכות פרק ו' סימן ח' הסביר שעל אכילת אורז אפוי כפת או מבושל כדייסה מברכים ברכה ראשונה "בורא מיני מזונות" מפני שהוא משביע וסועד הלב, הברכה האחרונה עליו היא "בורא נפשות", ולא "מעין שלוש", מפני שברכה "מעין שלוש" נתקנה רק על שבעת המינים, והאורז אינו משבעת המינים.

שו"ת מאמר מרדכי

בשו"ת מאמר מרדכי (הרב מרדכי אליהו זצ"ל) בכרך ב' אורח חיים סימן כא', ביאר עפ"י הבית יוסף, שלדעת הרא"ש על אורז מבושל מברכים "מזונות", דווקא אם נתמעך בבישול.

"...וכתב שם ה"דברי חמודות" (אות כ"ב) משם הבית יוסף, שלדעת הרא"ש דוקא שנתמעך האורז יפה דהוי כמו דייסא, "הא לאו הכי, אעפ"י ששלקו אינו מברך עליו אלא בורא פרי האדמה", כדין כוסס חיטה, שאם החיטה שלמה ברכתה תהיה בורא פרי האדמה, ועיין שם (אות כ"א) מה שכתב בדין חיטה".

פסיקת הטור

הטור בסימן רח' פסק להלכה כדעת הרמב"ם, שעל אכילת אורז אפוי כלחם או מבושל מברכים ברכה ראשונה "מזונות" וברכה אחרונה "בורא נפשות", והוסיף שעל אכילתו כמות שהוא מברכים "בורא פרי אדמה": **"האוכל אורז בעין תחילה מברך עליו בורא פרי האדמה עשה ממנו תבשיל או שטחנו ועשה ממנו פת מברך עליו תחלה בורא מיני מזונות, כיון דזיין לאחריו בורא נפשות ולא מעין שלוש. ואם עירב ממנו בתבשיל אחר והתבשיל האחר הוא הרוב מברך עליו כברכת התבשיל שאינו חשוב לגרר התבשיל אחריו כיון שאינו מחמישה המינין".**

בית יוסף

בבית יוסף בסימן רח' דן באורז מבושל שלא נתמעך האם הוא ככוסס את החיטה וברכתו "בורא פרי האדמה" או ברכתו "בורא מיני מזונות", אפילו לא נתמעך בבישול, והכריע שברכתו מזונות, משום שדרך אכילתו של האורז היא לבשלו כשהוא שלם, מה שאין כן בחיטים שהדרך לאוכלה בשלה כשהם מחולקים או כתושים: **"ומיהו יש לחלק בין חטין לאורז שדרך האורז לבשלו כשהוא שלם בלא שום כתישה והילכך אף כשלא נתבשל הרבה לא תשתנה ברכתו מה שאין כן בחטין שאין דרך לבשלם אלא חלוקים או כתושים כגון הריפות והילכך כשמבשל אותם שלמים בלא כתישה הוי כאילו כוסס אותם חיים".**

פסיקה להלכה בשולחן ערוך

מרן פסק להלכה בשו"ע רח' סעיף ז' כמו שפסק הטור, שעל אכילת אורז כמות שהוא מברכים ברכה ראשונה "**בורא פרי אדמה**" וברכה אחרונה "**בורא נפשות**", ואם הוא אפוי כלחם או מבושל מברכים ברכה ראשונה "**בורא מיני מזונות**", אפילו אם לא התמעך בבישול, וברכה אחרונה "**בורא נפשות**".

"הכוסס (פירוש האוכל) את האורז, מברך עליו בורא פרי האדמה ואחריו בורא נפשות, ואם בשלו או שטחנו ועשה ממנו פת, מברך עליו בורא מיני מזונות ואחריו בורא נפשות, והוא שלא יהא מעורב עם דבר אחר אלא אורז לבדו, ואם עירב ממנו בתבשיל אחר והתבשיל האחר הוא הרוב, מברך עליו כברכת אותו תבשיל".

אבל הרמ"א כתב שם בהגה שאין לברך ברכה ראשונה על אורז בורא מיני מזונות, אלא אם התבשל עד שהתמעך בבישול: **"עד שנתמעך (בית יוסף בשם הרא"ש והר"י)..."**

ט"ז (טורי זהב)

הט"ז בסימן רח' ס"ק ח' הסביר שפסיקת הרמ"א לברך על האורז שלא התמעך "**בורא פרי האדמה**" היא משום הספק שהעלה הבית יוסף, אם ברכתו מזונות זה דווקא אם התמעך בבישול או לא, ואם יברך "**בורא פרי האדמה**", פשוט שיצא ידי חובת הברכה, שהרי זו ברכתו בתחילה.

בית חדש

הבית חדש בסימן רח כתב שמחמת הספק בעניין זה, אין לאכול את הארוז כשהוא מבושל רק בתוך הסעודה.

"ונראה דמפני הספק אין לאכול אורז מבושל שלם אלא בתוך הסעודה... ומיהו כל ירא שמים לא יאכל לא הי"ז ולא ריי"ז שהוא אורז או דוחן מבושל בין שהוא שלם בין נתמעך יפה אלא בתוך הסעודה".

משנה ברורה

במשנה ברורה בסימן רח' בס"ק כה' הדגיש תחילה שאורז הוא מה שנקרא בלשון אשכנז "ריי"ז" ודוחן הוא מה שנקרא בלשון אשכנז "היר"ז".

בס"ק כו' כתב שהרמ"א שהצריך שהאורז יתמעך בבישול כדי שברכתו תהיה "**בורא מיני מזונות**", אין כוונתו שיתמעך לגמרי, אלא שיתמעך קצת, ואפילו אם הגרעינים נשארו שלמים וכן כתב שאפילו אם רק הוסרה קליפת האורז בבישול, הרי זה נחשב נתמעך, ומברך עליו "**בור מיני מזונות**".

"עד שנתמעך - היינו אפילו נתמעך קצת ע"י הבישול אבל כשהם עדיין שלמים מברך בורא פרי האדמה ואפשר, דאפילו אם רק הוסר קליפת האורז כמו בשלנו ג"כ לא מקרי שלמים ומברך עליהם בורא מיני מזונות (פרי מגדים) ומכל מקום, אם בירך בורא פרי האדמה משמע שם דיוצא בזה ע"ש".

בן איש חי

בספר בן איש חי שנה ראשונה בפרשת פינחס סעיף יח' כתב שהמנהג הוא שבין אם האורז התבשל ונתמעך ובין אם התבשל באופן שכל גרגיר אורז ניכר לעצמו, מברך עליו ברכה ראשונה, "**בורא מיני מזונות**" ולא כדעת האומרים, שאם לא נתמעך בבישול עד שהיו נדבקים זה לזה מברכים עליו "בורא פרי האדמה".

"אורז מבושל בין תבשיל שקורין בערבי פלא"ו (גרגירי אורז שלמים) בין תבשיל שקורין בערבי שורב"א (אורז נימוח במרק) שנתמעך האורז, מברכין תחלה בורא מיני מזונות ואח"כ בורא נפשות רבות, ואף על גב דיש אומרים, שאם לא נתמעך לגמרי עד שיהיו נדבקים זה בזה מברך בורא פרי האדמה כבר נתפשט המנהג לברך בורא מיני מזונות בכל גוונא..."

שם ומשפחה

לא תעשון כן לה'

כשיבואו ישראל לארץ ישראל, מצווה עליהם התורה: "אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגויים..." כלומר יש מצווה לאבד ולהעביר מן העולם את העבודה זרה של הגויים, לנתץ (לשבור) את מזבחותיהם ולא להשאיר מהם זכר.

ומיד לאחר ציווי זה מזהירה התורה: "לא תעשון כן לה'..." כלומר היזהרו שלא לאבד חלילה ולא למחות דברים ששמו של ה' נקרא עליהם, כמו: ספרי קדש, דברי תורה או שם ה'.

דברים קדושים אלו, חייבים אנו לנהוג זהירות שלא יבואו לידי בזיון וחלילה וכן עלינו להיזהר לא למחוק שם ה'.

ספרי קודש שנקרעו והתבלו ואינם ראויים עוד לשימוש, יש לגנוז אותם במקום המיוחד לכך.

במקומות רבים בערים וכן בדרך כלל ליד בתי כנסיות, יש מתקן מיוחד המיועד לגניזה. במתקן זה מניחים את כל דברי הקודש שצריכים גניזה, וכאשר המתקן מתמלא, מרוקנים אותו וקוברים כל מה שבתוכו. (חשוב לא לשכוח לשלם את דמי הגניזה)

בשר וחלב

שלש פעמים ציוותה התורה את הציווי: "לא תבשל גדי בחלב אמו". פעם אחת ללמדנו, שאסור לבשל בשר וחלב יחד אפילו שלא לצרך אכילה.

פעם אחת ללמדנו, שאסור לאכל בשר וחלב יחד, ופעם נוספת כדי ללמד אותנו, שאסור ליהנות מערבוב מבישול של בשר וחלב יחדו, כמו לתת אותם לגוי או לכלב.

מפני שלשה איסורים אלו תיקנו חז"ל להמתין בין אכילת בשר לאכילת מאכלי חלב שש שעות.

לאחר אכילת מאכלי חלב, אין צריך להמתין שש שעות. מספיק לשטוף היטב הפה והידיים ולאכול קצת לחם, ויש שמקפידים לברך ברכת המזון, כדי שלא יראה שאכלו בשר וחלב באותה סעודה.

כדי שלא נתבלבל ונבוא לידי איסור, קבעו לנו חז"ל כמה דברים שיש לעשותם, למשל: לייחד סכין מיוחדת ללחם, שלא תהיה חלבית.

וכן אין אוכלים באותו זמן על אותו שולחן סעודה חלבית וסעודה בשרית, אלא אם כן מניחים דבר מה באמצע לסימן, וכן לייחד כלים נפרדים לבשר ולחלב בצבע שונה ובצורה שונה.

שאלות מהפרשה

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

1. מה עושים עם התבואה של מעשר השני שהופרש?

א. תורמים אותו לישיבות ותלמודי תורה. ב. נותנים אותו ללוי.

ג. מי שהתבואה שלו אוכל אותו בטהרה בירושלים. ד. נותנים לכוהן.

2. מהם סימני הכשרות של הדגים?

א. דגים שאינם טורפים דגים אחרים. ב. יש להם סנפיר או קשקשת.

ג. יש להם קשקשת, וזנב חצוי לשניים. ד. יש להם סנפיר וקשקשת.

3. האם מותר לאחים לאכול באותו שולחן אחד חלבי והשני בשרי?

א. כן. ב. לא. ג. כן, אם מניחים דבר לסימן. ד. כן אם הבשרי זה עוף.

4. מה ההמשך הנכון של הפסוק: וּבְךָ֞ בָּחַ֣ר ה' לִֽהְיוֹת לוֹ..." (פרק יד')

א. לעם סגולה מכל העמים. ב. לעם נבחר מכל העמים.

ג. לעם חכם מכל העמים. ד. לעם קדוש מכל העמים.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח'

5. "...וְאֹת֥וֹ תַעֲבֹ֖דוּ וּבוֹ֥ תִדְבָּקֽוּן" (פרק יג') למה הכוונה "בו תדבקון"?

א. להידבק לתלמידי חכמים. ב. לקיים מצוות בדבקות.

ג. לדבוק בדרכי ה' - להיות גומלי חסדים. ד. כל התשובות נכונות.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח' (המשך)

6. "...במקום אשר יבחר ה' באחד שבטך" למה הכוונה "באחד שבטך"?

א. למקום שבנחלת שבט בנימין. ב. חלק שהוא בנחלת כל השבטים.

ג. למקום שבנחלת שבט יהודה. ד. חלק בנחלת השבט שיעלה בגורל.

7. "כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלוקיך" מה הכוונה הטוב והישר?

א. טוב בעיני שמים, ישר בעיני בני אדם. ב. שניהם בעיני ה'.

ג. ישר בעיני שמים, טוב בעיני בני אדם. ד. שניהם בעיני בני אדם.

8. האם לקט שכחה ופאה חייבים במעשרות? (פרק יד')

א. כן, כולם חייבים במעשרות. ב. לקט כן, שכחה ופאה לא.

ג. פאה כן, לקט ושכחה לא. ד. לא, כולם אינם חייבים במעשרות.

שאלה עפ"י פירוש הספורנו - כיתות ה' עד ח'

9. "לא תאכלנו, על הארץ תשפכנו כמים" (פרק יב') מה כוונת פסוק זה?

א. ללמד מצוות כיסוי הדם. ב. חובת שטיפת הדם אחר השחיטה.

ג. אסור לאחסן את הדם כמו יין ושמן. ד. תשובות א' וב' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש הרמב"ן - כיתות ז' ו ח'

10. למה הכוונה בפסוק "אחרי ה' אלוקיכם תלכו..." (פרק יג')?

א. לדבוק במידות ה' כפי יכולתנו. ב. לגור במקומות של תורה ויראת ה'.

ג. ללכת בדרכו ובעצתו עפ"י הנביאים. ד. תשובות א' וג' נכונות.

התשובות הנכונות לפרשת ואתחנן:

1- ג' 2- ב' 3- ב' 4- ד' 5- ג' 6- א' 7- א' 8- ג' 9 - א' 10- א'

(בהעלותך תשעה') (שיעור 544 לא סופי)

לימוד פורה ומהנה

מי שברך אבותינו אברהם, יצחק ויעקב, דוד ושלמה, אליהו ואלישע הוא יברך וישמור וינצור וירומם וינשא את **מרדכי ויהודית (אנלור) גורי ומשפחתם הי"ו**. מלך מלכי המלכים ברחמיו ישמרם ויחיהם ומכל צרה ונזק יצילם, ויאריך ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים, בכל אשר יפנו ישכילו וכל אשר יעשו יצליחו ויתקיים בהם מקרא שכתוב: "**ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש...ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך**". וכן "**יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום**".